

CARLES SALVADOR UNITAT DIDÀCTICA

Suport a l'ensenyament en valencià

Montserrat Ferrer
Joan Peraire

Imprimeix:

I.S.B.N.: 84-86895-48-0
Dipòsit Legal: CS-33-94

ÍNDEX

0. Presentació i negociació de la tasca	2
1. Aproximació biogràfica	4
2. Obra poètica	6
3. Obra de creació no poètica	18
4. El compromís cívic	24
5. Planificació i realització de la tasca final	27

0. PRESENTACIÓ I NEGOCIACIÓ DE LA TASCA

0.1. Llegeix amb atenció el següent qüestionari i assenyala les respostes correctes:

01. Si haguérem de caracteritzar en conjunt la figura de Carles Salvador, diríem que és

- ① un esportista famós
- ② un polític antifeixista
- ③ un mestre i escriptor valencià
- ④ un conegut mariner

02. El 1931 es produïa a Espanya un fet polític important. Assenyala'l.

- ① El començament de la II Guerra Mundial
- ② La proclamació de la II República
- ③ La instauració de la Dictadura franquista
- ④ La fi de la guerra civil espanyola

03. Carles Salvador visqué durant molts anys a ...

- ① Benassal
- ② Nova York
- ③ Barcelona
- ④ Castelló

04. Durant el segle actual, ¿quin dels següents règims polítics es caracteritzà per una persecució més dura de la llengua i la cultura catalanes?

- ① La II República
- ② La dictadura del general Franco
- ③ El regnat de Jaume I
- ④ La monarquia parlamentària

05. ¿En quin moviment literari cal situar l'obra poètica de Carles Salvador?

- ① Romanticisme
- ② Realisme dels anys seixanta
- ③ Modernisme
- ④ Avantguardisme

06. De les següents obres, només una és de Carles Salvador. Assenyala-la.

- ① *El llibre de meravelles*
- ② *No empenyeu el comissari*
- ③ *El bes als llavis*
- ④ *Tirant lo Blanc*

07. El 21 de desembre de 1932 es signava a la ciutat de Castelló de la Plana un document d'un valor incalculable per a la societat valenciana sobre ...

- ① la unificació de les normes ortogràfiques
- ② l'Estatut d'Autonomia
- ③ el manifest d'intel·lectuals antifeixistes
- ④ el 5è centenari del *Tirant lo Blanc*.

08. L'obra més important de Carles Salvador des del punt de vista lingüístic és ...

- ① el *Diccionari català-valencià-balear*
- ② *Rosa dels vents*
- ③ el *Petit Vocabulari de Benassal*
- ④ la *Gramàtica valenciana*

09. La tasca de Carles Salvador com a ensenyant consistí essencialment en ...

- ① la publicació d'obres de creació literària
- ② la difusió de la normativa gramatical i la investigació lexicogràfica
- ③ la defensa de l'ensenyament del valencià i de l'escola en valencià
- ④ el compromís públic amb el nacionalisme i amb la democràcia

10. Políticament Carles Salvador assumí des de ben jove un compromís públic irrenunciable amb ...

- ① la Dictadura franquista
- ③ el feixisme

- ② el nacionalisme i la democràcia
- ④ Amnistia Internacional

0.2. Poseu en comú en petit grup les respostes al qüestionari i contrasteu les vostres respostes amb la solució que podeu trobar al final de la unitat.

- A) Si heu encertat més de vuit preguntes, enhorabona!, el vostre coneixement de Carles Salvador i el seu temps és prou bo. Podeu fer la unitat didàctica per completar la informació que ja teniu.
- B) Si el nombre d'encerts que heu tingut està entre cinc i vuit, tot i que sabeu algunes coses, n'ignoreu també moltes. Us aniran molt bé les activitats que trobareu a continuació per desfer els malentesos que ocupen la vostra ment.
- C) Si no heu arribat a cinc respostes encertades, realment Carles Salvador no és el vostre fort. No us desanimeu però, de més verdes en maduren. Segur que després de treballar les activitats de la unitat us podreu considerar un expert en el tema.

0.3. Ara, després de detectar els vostres coneixements sobre Carles Salvador i les vostres llacunes, penseu, en petit grup, quines coses us agradaria conèixer de Carles Salvador i el seu temps i féu una proposta de treball a la resta de la classe. Després, amb l'ajuda del professor, trieu, entre tota la classe, els continguts que us semblen més interessants i decideu el temps que els dedicareu i la manera de treballar-los.

1. BIOGRAFIA DE CARLES SALVADOR

1.1. Llegiu la següent biografia de Carles Salvador i subratlleu-ne les dades que considereu més significatives. Després, a partir de la lectura i d'altres fonts d'informació (enciclopèdies, professor, etc.), completeu la fitxa cronològica que trobareu a continuació.

Carles Salvador i Gimeno va néixer a València el 20 de gener de 1893. En aquesta ciutat estudià la carrera de mestre i de ben jove entra en contacte amb el moviment nacionalista i comença a escriure els primers versos. El 1911 acaba els estudis de Magisteri i, després de dos anys de mestre a Aiello de Malferit, el 1915 fa oposicions i obté en propietat la plaça de Benassal.

El contacte amb l'escola i amb la realitat del poble tindrà una influència decisiva en la vida de Carles Salvador, en la seua evolució intel·lectual i en la seua poesia. El 22 d'agost de 1918 es casa amb Sofia Monferrer i Beltran, filla de Benassal, i d'aquest matrimoni naixeran dos fills, Carles i Sofia. A Benassal visqué des del 1916 fins el 1934, durant uns anys d'una gran activitat intel·lectual: participa activament en el moviment de renovació pedagògica que defensava la valencianització de l'escola, col·labora en diverses publicacions periòdiques i continua escrivint.

L'any 1931 es proclamava la II República i començava un breu període de progrés i d'esperança. El juliol de 1932 participà, amb Enric Soler i Godes, un altre enyorat mestre valencià, en l'Escola d'Estiu de Barcelona i el 21 de desembre del mateix any es signaven les «Normes de Castelló», un acord dels intel·lectuals valencians sobre les normes ortogràfiques del valencià, que significava la fi de l'anarquia ortogràfica i el reconeixement de la unitat lingüística amb el català. L'estiu del 1933 organitzà, amb d'altres mestres, la I Colònia Escolar Valencianista, a Sant Pau. El 1934 és destinat a Benimaclet (l'Horta). Dos anys més tard esclatava la sublevació militar i començava la guerra civil. Malgrat la duresa de la guerra, continuà la seua activitat gramatical i docent.

La fi de la guerra suposà la instauració de la dictadura franquista, un règim que perseguí durament l'ús públic del valencià i reprimí implacablement els ideals que havia defensat Carles Salvador. Tanmateix, el 1951 fundà, dins Lo Rat Penat, els cursos de llengua i literatura valenciana, que desenvoluparen una eficaç tasca en uns moments difícils, i publicà per als alumnes d'aquests cursets la *Gramàtica valenciana* (1951). Va morir a Benimaclet el 7 de juliol de 1955, als 62 anys. El 1975 es fundà el *Centre Carles Salvador* per a l'ensenyament del valencià i, aquest mateix any, el *Secretariat de l'Ensenyament de l'Idioma* fundà, en memòria seua, els Cursos Carles Salvador.

Durant tota la seua existència Carles Salvador dugué a terme una intensa activitat intel·lectual i cívica al servei de la normalització lingüística i cultural del País Valencià. Globalment, l'aportació de Carles Salvador es pot agrupar al voltant de quatre eixos essencials: l'ensenyament, la creació literària, la difusió de la normativa gramatical i ortogràfica i el compromís cívic i patriòtic.

Com a ensenyant, participà activament en el moviment de renovació pedagògica que defensava l'ensenyament del valencià, en valencià i amb continguts valencians. Fou el promotor de la creació de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Valenciana i participà, com hem dit, en l'Escola d'Estiu de Barcelona del 1932 i en l'organització de la Colònia Escolar de Sant Pau del 1933.

Pel que fa al treball de creació literària -encara que conreà tots els gèneres- destaca, sobretot, com a poeta. Compromès amb la renovació de la poesia valenciana, que durant els anys vint i trenta estava dominada pel modernisme i per un jocfloralisme casolà i decadent, Carles Salvador incorpora l'estètica avantguardista a la seua poesia i, al mateix temps, introdueix nombrosos elements de caràcter popular i fa de la poesia una eina d'expressió personal. En aquesta línia publica, després de *Plàstic* (1923) i de la interrupció de la Dictadura de Primo de Rivera, *Vermell en to major* (1929), *Rosa dels vents* (1930) i *El bes als llavis* (1934). El 1929 obté la Flor Natural en els Jocs Florals de València. Després de la guerra publicà diversos poemaris en una línia més intimista i d'un to més religiós.

L'obra lingüística de Carles Salvador ocupa dos àmbits complementaris: la difusió de la normativa gramatical i la investigació lexicogràfica. Col·laborà en el recull de materials del *Diccionari català-valencià-balear* i fou un dels signants de les «Normes de Castelló» (1932). Durant la dècada dels anys trenta, publicà una sèrie de treballs de divulgació gramatical, que recollí posteriorment en la *Gramàtica valenciana* (1951). Després de la guerra, organitzà els cursos de llengua i literatura de Lo Rat Penat i publicà un *Petit vocabulari de Benassal* (1944).

Finalment, col·laborà habitualment en diverses publicacions periòdiques, tant del País Valencià com de Catalunya. Políticament, assumí, de ben jove, un compromís públic amb el nacionalisme i participà activament en el II Congrés Internacional d'Intel·lectuals Antifeixistes (1937), celebrat en plena guerra, i hi va llegir la declaració de la delegació valenciana, una ferma defensa de les llibertats i la democràcia.

DATA	FETS SIGNIFICATIUS EN LA VIDA DE CARLES SALVADOR	LLOC
1893		
	Acaba els estudis de magisteri	València
1913		
	Fa oposicions i obté en propietat la plaça de Benassal	
1918		
	S'inicia la Dictadura de Primo de Rivera. C. Salvador publica ..	
1929		
	Proclamació de la II República	Madrid
1932		
1933		
	C. Salvador és destinat a València i publica <i>El bes als llavis</i>	
1936		
	II Congrés Internacional d'Intel.lectuals Antifeixistes	
1951		
1955		
1975		

1.2. Relacioneu amb fletxes cadascuna de les activitats de la columna de l'esquerra amb l'àmbit corresponent de la columna de la dreta

* Investigació lexicogràfica

* Participació en el II Congrés Internacional d'Intel.lectuals antifeixistes (València, 1937)

• Ensenyament

* Organització de la I Colònia Escolar Valencianista (Sant Pau, 1933)

Δ Creació literària

* Defensa de l'escola en valencià

♥ Divulgació de la normativa gramatical i ortogràfica

* Col.laboració en diverses publicacions periòdiques del País Valencià i de Catalunya

* Introducció de la poesia avantguardista al P.V

≡ Compromís cívic i patriòtic

* Signatura de les Normes de Castelló (1932)

* Publicació de la *Gramàtica valenciana* (1951)

1.3. Ara, a partir de la informació que ja teniu sobre la biografia i l'obra de Carles Salvador, podeu realitzar en petit grup un còmic o una auca sobre Carles Salvador. Seleccioneu, de primer els fets que us semblen més importants i decidiu, a continuació, el nombre de vinyetes, el contingut i el text de cadascuna. Finalment, podeu començar a dibuixar sobre fulls, cartolina o, si voleu, en un format més gran.

2. OBRA POÈTICA

2.1. Per grups intenteu definir què es per a vosaltres poesia i feu un recull amb les "poesies" que coneixeu (podeu incloure cançons i endevinalles). Compareu la vostra definició de poesia amb les dels altres grups. Poseu els llistats de poemes en comú.

2.2. Llegeix els poemes següents de Carles Salvador i completa la fitxa amb els títols corresponents:

Poemes amb rima	
Poemes sense rima	
Amb estrofes	
Sense estrofes	
El poema no està distribuït gràficament en forma de versos	

NOU POEMA DE VALÈNCIA

Febre,
Eixamplament d'artèries,
de pulmons renovats.
Contra carrers malaltissos
cirurgia municipal.

Febre.

Subsòl. Paviment.
Asfalt.
L'auto llisca rabent.
La ciutat fa un salt molt alt.
Clàxons.
Ferro-vies.
Antenes.
Tramvies.

Febre.

Perspectiva.
Sabates lluentes.
Mitges de seda.
Sanitat.
La ciutat
fa olor de ciment armat.

Febre.

Aigua. Llum.
Cara nova.
València
ciutat bona.
Riu el treball.
Canta el diner
la cançó del dia.

Febre.

PITERA EN FLOR

Pitera en flor -voreta de la mar
feta de blaus i verd i de salobre
que lluis la gaia vara de verd clar
en un terreny aspriu, trencat i pobre.

Tens dintre el cor la llum de l'airecel
i entre el fullam, el cant de les onades.
El bes del vent et porta el nou anhel,
cada matí de roses esclatades.

Vora el roquer on creixen les gavines
han fet llur niu. Al lluny passa una vela
sobre una minsa ratlla de gris blau.

I cap al tard, pitera, et fas més fina
per la dolçor de l'hora, per l'estrela

"Dins l'ombra d'un arbre fullat el jesuïta espera, encara, el tomb
al món de les joves que cobeja. Espera i llig.
Llig un preciós llibret de poemes religiosos. Un d'ells fa així:

Sagetes en optimisme. II malediccions divines.
 Jo no sé si Déu ha trobat en mi el fill del somni seu.
 Si no sóc com Ell em vol no'm da el cel en fer mon vol.
 Ai, Déu meu:
 Vós que tot ho podeu,
 per què no voleu fer el que fer podeu?" 26.

EL MARINER

"A la voreta del mar
Hi ha una donzella
que broda en un mocador
la flor més bella".

Passa un mariner fadrí
i s'enamora.
-Per a qui broda tan fi
la brodadora?

La donzella ha sospirat
i es fa vermella;
en cada galta ha esclatat
una rosella.

-Per a qui és el mocador
que hi ha al teler?
-Per a qui em porte l'Amor
si és mariner.

Si el mariner fa un respir
acompassat
li'l trencarà dolç sospir
d'enamorat,

mentre esguarda al tros de fil
la flor més bella
que broda amb aire gentil,
gentil donzella

...

BARRAQUES

Aneu-vos-en, vosaltres,
les típiques barraques
de l'horta lluminosa
gentil i esmeragdina.

Deixeu que en vostre lloc
aixequen els paletes
les cases llauradores
mester dels temps moderns.

Aneu-vos-en, barraques,
vosaltres que sou filles
d'un viure primitiu,

i resten vostres línies
solament en l'Art pictòrica
per ésser un record.

NADAL EN LA MAR

Navega la carabela
totes les veles esteses.
Al cel llu una clara estrella
les altres són ben enceses.

El mariner que la guia,
el mariner i el timó
fan la tendra melodia
d'una mateixa cançó:

Ha naixcut a l'Establia
esta nit el bon Nadó,
fill de la Verge Maria,
que és el nostre Redemptor.

Ara l'aigua es fa de plata
i és més ample tot el mar.
Els peixets mostren l'escata
perquè el volen escoltar.

I el mariner que bé canta
torna a cantar la cançó:
El Fill d'una Verge Santa
ha naixcut Nostre Senyor.

AL REI EN JAUME EN EL 9 D'OCTUBRE

Magnànim Senyor que a esta terra
vingueres per dar-nos els furs
i feres posar dalt dels murs
d'aquesta Ciutat, de la guerra

l'Ensenya barrada i gloriosa,
mil voltes valenta i triomfal.
Senyor, diada solemnia
és hui. Per això tremolosa

ma veu us demana amb deler
que feu, des de la tomba sagrada
on guarda repòs vostre ser,

que sia a València tornada
la gran llibertat que robada
va ser per un bort estranger.

2.3. Després de fer l'exercici 2.2, per grups responeu les qüestions següents:

- Quin poema us ha agradat més? Per què?
- Tota poesia ha de rimar?
- Tota poesia ha de tenir estrofes?
- Llegiu el recull de poemes d'autors contemporanis que presentem a continuació. Trieu aquell que us haja sorprès més i raoneu la tria davant dels companys.

TIRALLONGA DELS MONOSÍLLABS (FRAGMENT)

a
c
o
n
s
e
l
l
a
v
a

dient-
li

l'amor no fa felïç

f
a

nens

(GUILLEM VILADOT)

Déu

I tu, què vols?

Jo

Doncs jo sol vull
-ei, si pot ser:-

Un poc de fam
i un xic de pa.

Un poc de fred
i un poc de foc.

Un xic de son
i un poc de llit.

Un xic de set
i un poc de vi

i un poc de llet.

I un poc de pau.

Un poc de pas,
un poc de pes
i un poc de pis.

...

(PERE QUART)

SONET

4
4
3
3

14

(JOAN BROSSA)

«SONET

Composició poètica formada
per dos quatrains amb dues
soles rimes i dos tercets.

a
b
a
b
a
b
a
b
c
d
c
d
c
d»

(Rua de llibres, p. 150)

(JOAN BROSSA)

SIRVENTÉS

Farró camís tricelita patruc
aldú livó xetapraula fuixana.
Taulic brantor impardàlid beslluc,
cauxant-se pir frosetàs sedimana.

Xecà callú bilospai canfotí,
tampeta mit xifolita ganxada
peulona queu. Pintetosa bolí,
vopès quirbó regeldona teixada.

Besquí vodor paretai cantallús
dalís pitú cal.litròtec fanic.
Liussà vissant palentrapis mellús,
vopada xeu tercotó pelanic.

Clapé gimar trimpacó caussinell,
fautet brimat efrencot sirconell.

(MIQUEL DESCLOT, 1974)

Alcune persone che si sono trovate in una situazione di difficoltà, hanno avuto una buona occasione di esprimersi e di essere ascoltati. In un'atmosfera di serietà e di rispetto, si sono potuti esprimere i loro sentimenti, le loro idee, le loro opinioni, le loro esperienze e i loro problemi.

Per chi avesse bisogno di aiuto, si possono trovare molte informazioni e consigli. Si possono anche trovare persone che hanno già vissuto esperienze simili e che possono offrire il loro aiuto e il loro sostegno.

Se si vuole saperne di più, si può scrivere o telefonare al numero verde 112. Si può anche andare a trovarci al nostro ufficio, in via della Libertà, 10, a Milano.

Per informazioni e per ricevere il nostro aiuto, si può anche andare a trovarci al nostro ufficio, in via della Libertà, 10, a Milano.

Per informazioni e per ricevere il nostro aiuto, si può anche andare a trovarci al nostro ufficio, in via della Libertà, 10, a Milano.

[illegible]

(MIQUEL DURAN DE VALÈNCIA)

2.4. Escolteu la recitació en veu alta feta pel professor d'algun dels poemes que heu llegit. Ara, per grups, prepareu la recitació d'un poema. El grup:

- triarà el poema;
- d'acord amb el significat decidirà el to que cal emprar, on es faran els silencis, els mots que es pronunciaran amb una determinada força o to de veu, la velocitat en la lectura dels diferents fragments;
- després de diversos assaigs, es triarà el membre del grup que recitarà davant els altres grups;
- cada representant llegirà el poema triat; la resta de la classe completarà una fitxa d'observació;
- després de les recitacions es farà una posada en comú de la classe amb les observacions fetes.

Fitxa d'observació (assenyala Si o No)	Poema 1		Poema 2		Poema 3		Poema 4		Poema 5	
	SI	NO	SI	NO	SI	NO	SI	NO	SI	NO
* Se li sent bé?										
* Vocalitza bé, sense ometre síl·labes o lletres?										
* Entona bé, tenint en compte l'estructura sintàctica i el significat?										
* Marca amb claredat els accents?										
* Fa pauses per centrar l'atenció en alguna paraula que vol destacar?										
* Té força expressiva?										

2.5. Alguns dels poemes que has llegit estan formats per versos que rimen, com ara el poema "Nadal en la mar".

a) Observa la primera estrofa d'aquest poema. Subratlla el final de cada vers a partir de l'última vocal tònica. Ex: "Navega la carabela".

Quins versos rimen entre si?

Es tracta de rima consonant o assonant? (Serà rima consonant si coincideixen tots els sons a partir de l'última vocal tònica; serà rima assonant si sols coincideixen els sons vocàlics)

b) Quants versos té cada estrofa?

c) Els versos de la primera estrofa rimen segons l'esquema:

a - b - a - b (Rimen el 1r. vers amb el 3r, i el 2n. amb el 4t.)

Navega la carabela (a)

totes les veles esteses. (b)

Al cel llu una clara esterela (a)

les altres són ben enceses. (b)

- Quin és l'esquema de la segona estrofa?

d) Totes les estrofes repeteixen el mateix esquema. Però observa la 3a. i 5a. estrofa. Com acaben els mots "Redemptor" i "Senyor"?

- Creus que es continua mantenint la rima consonant?

- Abans de contestar, fes la prova següent: no penses en l'ortografia de les paraules i llig en veu alta les estrofes 3a. i 5a, tal com ho faries quan parles habitualment. Pregunta als teus companys si t'han sentit pronunciar la -R final de "Redemptor" i "Senyor".

- Si l'has pronunciada hauràs de saber que a bona part de les comarques de Castelló, del sud d'Alacant i a la resta del domini lingüístic català els parlants no pronuncien la -R final

de les paraules. Per tant, per a tots aquests parlants aquests versos rimen perfectament amb rima consonant, perquè en la pronúncia *Redemptor* i *Senyor* acaben en -ó.

- No oblideu que per a la rima, no importa la grafia, el que importa és el so.

2.6. Observa ara la llargària dels versos dels poemes i extrau un exemple de:

- * poema amb versos llargs:
- * poema amb versos curts:
- * poema en què tots els versos tenen la mateixa mida:
 - . versos de 4 síl.labes:
 - . versos de 6 síl.labes:
 - . versos de 7 síl.labes:
 - . versos de 10 síl.labes:
- * poema amb versos de diferent mida:

Tingues en compte que per comptar les síl.labes d'un vers:

- * has de comptar sols fins a la darrera síl.laba accentuada, les síl.labes àtones que apareguen a continuació no es compten;
- * has de llegir en veu alta, de forma rítmica i sense tenir en compte la separació entre paraules (ja que quan coincideixen 2 vocals es poden llegir pronunciant-les en una única síl.laba. Per ex: el ma ri ner iel ti mó (7 síl.labes)).

2.7. Hi ha poemes que tenen un determinat nombre d'estrofes i versos i una determinada combinació de rimes que responen a un esquema conegut que repeteixen diferents autors. Un exemple de composició mètrica molt estesa és el SONET.

Has llegit dos poemes visuals de Joan Brossa anomenats "Sonet", però també has llegit 3 sonets de Carles Salvador que porten diferents títols. Identifica els sonets de Carles Salvador. Per poder identificar-los haureu d'esbrinar quines són les característiques d'un sonet. Per fer-ho, en grup, mireu els 2 sonets visuals de Brossa i raoneu:

- quantes estrofes deu tenir un sonet?
- quants versos deu tenir cada estrofa?

2.8. En la millor part de la seua poesia Carles Salvador reacciona contra la poesia "popularista" que es feia a València i que es dedicava a cantar d'una manera extremadament idealitzada -gairebé fins al ridícul- la barraca i la llauradora valenciana. Un exemple d'aquesta poesia són les estrofes del poema de Teodor Llorente que transcrivim a continuació:

LA BARRACA (fragment)

COM la gavina de la mar blavosa
que en la tranquil·la platja fa son niu,
com lo nevat colom que el vol reposa
de l'arbre verd en lo brancatge ombríu;
blanca, polida, somrisent, bledana,
casal d'humils virtuts i honrats amors,
l'alegra barraqueta valenciana
s'amaga entre les flors.

Baix la figuera, on los aucells de l'horta
canten festius l'albada matinal,
al primer raig del sol obri la porta
i als aires purs del cel lo finestral;
i com la mare cova a la niuada,
les amoroses ales estenen,
pobre trespol de palla ben lligada
la guarda d'un mal vent.

...

En tu naixqué l'hermosa campesina
que tot lo món contempla embelesat,
llauradora amb aspecte de regina,
plena ensems de modèstia i majestat;
la d'ajustat gipó i airoses faldes;
la que el foc de l'Aràbia du en los ulls;
la que clava amb agulles d'esmeraldes
los negres cabells rulls.

(TEODOR LLORENTE)

A PRINCESA DEL LANG-TSÉ

A la vora del lang-Tsé
hi ha una princesa,
neta de l'emperador
d'aquella terra.

El gran riu baixava ple,
molta gent nega.
Cauen altres malvestats
damunt el regne.

Quan ploraven els flagells,
ella somreia.
Diuen que no té bon cor
la joveneta.

Però sap cançons suaus,
paraules tendres.
Ai, qui us robí el primer bes,
llavis de seda!

Una tarda, el mirador,
de sobte veia
com marxava un cavaller
cap a la guerra.

De seguida l'estimà
l'alta donzella.
Preguntava pel seu nom,
es vol prometre.

Mes ningú no li pot dir
l'estrip d'on era.
Ni tan sols el mariscal
de la noblesa.

Mentrestant a l'horitzó
es varen perdre
els soldats i el capità
vers la Corea.

Faci sol o faci fred,
la dama espera.
Fins li fuig la dolça son
de les parpelles.

No s'alçava al lluny ni un bri
de polseguera.
Corre l'aigua eternament
sota finestra.

No vindrà galant minyó
per cap frontera.
Confiances de retorn
no duren sempre.

Passen dies, passen anys.
Lànguids poetes,
de la història de passió,
en fan llegenda.

A la cambra del palau
d'or i turqueses,
entre plomes de paó
jau la princesa.

Consumida per l'amor
es torna vella.
El seu cor, abans de gel,
és ara cendra.

Als cabells, blancor de neu.
Als ulls la lenta
arribada d'una nit
buida d'estrelles.

Sola, sola, prop del fang,
mor de tristesa.
Als jardins imperials,
cignes la vetllen.

(SALVADOR ESPRIU)

A LA VORETA DEL MAR

A la voreta del mar
hi ha una donzella
que està brodant un vestit
per a la reina;
quan està a mitjan brodar,
li falta seda;
gira els ulls cap a la mar,
veu una vela.
- Mariner, bon mariner,
que portes seda?
- ¿De quin coloret la vols,
blanca o vermella?
- Vermelleta la vull jo,
que el cor alegra.
- Puja't a dalt de la nau
i tindràs seda.
- Mariner, bon mariner,
torna'm a terra,
perquè els aires de la mar
em donen pena

- Això sí que no ho faré,
que has de ser meua;
set anys que vaig per la mar,
per vós, donzella.
- De tres germanes que som,
sóc la més bella;
l'una és casada amb un duc,
l'altra és princesa;
i jo, pobreta de mi,
marinereta;
l'una duu sabates d'or,
l'altra de seda;
i jo, pobreta de mi,
espardenyeta.
- No sou marinera, no,
que sereu reina,
que jo sóc el fill del rei
de l'Anglaterra.

(POPULAR)

- Després de llegir el poema de Llorente ("La barraca"), trieu els dos poemes de Carles Salvador que segons vosaltres millor exemplifiquen la reacció de Carles Salvador en contra d'aquest tipus de poesia. (Podeu observar si en algun poema s'ataquen expressament aquests tòpics de la València agrícola, si apareixen temes, objectes i elements propis d'una societat moderna i urbana, o bé si algun poema té una forma que s'allunya del tipus de mètrica del poema de Llorente (com ara versos sense rima, curts, de mida variable, amb pocs verbs i adjectius...))
- Poseu en comú els dos poemes que heu triat en cada grup, raoneu la vostra tria i arribeu a un acord tota la classe.

3.9. Un dels poemes de Carles Salvador que ja has llegit és el poema "El mariner". Aquest poema està inspirat en una cançó popular molt coneguda al País Valencià i a Catalunya, "A la voreta del mar", del qual et presentem una de les versions que es poden trobar al País Valencià (vg. p. 11). La poesia popular d'autor anònim ha anat passant de boca en boca al llarg dels temps i per això ha patit diverses modificacions i podem trobar versions diferents d'un mateix tema.

a) Compara l'estrofa que encapçala el poema de Carles Salvador amb la primera estrofa de la versió que et presentem. Quines diferències observes?

b) Intenta cantar el poema de Carles Salvador amb la mateixa música que la cançó "A la voreta del mar". Pots fer-ho? Si li pots aplicar la mateixa música és perquè Carles Salvador ha utilitzat la mateixa estructura.

c) Aquest "plagi" de poemes és una pràctica habitual entre els poetes. Canteu ara el poema "La princesa del lang-Tsé" de Salvador Espriu. Comproveu que l'estructura continua sent la mateixa (alternança de versos de 7 i de 4 síl·labes amb rima assonant als versos parells).

- Mentre canteu observeu si teniu cap problema de rima en algunes estrofes (com ara: "nega/regne").
- Feu un llistat amb els mots que plantegen problemes de rima si els pronuncieu com ho feu habitualment (en català occidental).
- Sabeu com hauríeu de pronunciar aquestes paraules per tal que les vocals sonaren igual? Si no ho sabeu demaneu informació al vostre professor o professora sobre la pronunciació de les vocals en català oriental (un dels dos grans dialectes del català).
- Després escolteu algun programa de la TV3 per observar aquesta pronúncia diferent de la del català occidental.

d) Ara heu d'escriure un poema vostre a partir de la cançó "A la voreta del mar", com han fet Carles Salvador i Salvador Espriu.

Podeu triar entre 2 possibilitats:

- continuar el poema de Carles Salvador, que us hem presentat inacabat;
- reescriure la cançó "A la voreta del mar" canviant-ne mots i fets.

El procediment que seguireu serà el següent:

- individualment escriureu el vostre poema;
- en grup intercanviareu els poemes escrits i tractareu de resoldre els problemes que se us hagen plantejat (rimes, llargària dels versos...); es triarà o es construirà una versió per ser recitada o cantada a la resta de la classe;
- la classe triarà aquelles versions més reeixides per copiar-les (o fotocopiar-les) i adjuntar-les a les versions de S. Espriu i de C. Salvador.

2.10. Activitats sobre els poemes «Cançó de la lluern» i «Sega nocturna»

a) Als següents poemes els manquen algunes paraules. Completa els buits amb les paraules que et donem desordenades i compara la teua proposta amb la solució que han trobat els teus companys.

CANÇÓ DE LA LLUERN

Faig amb goig el meu camí
i un deler sols me governa;
conservar aquest llumí
de la meua vida interna
pel qual tots m'han de dir
lluerna.

Sóc petit com un
despenjat d'..... eterna;
transporte damunt de mi
la claror de ma
i -oh quin goig- me sento dir
lluerna

Mai no sé si el meu
menarà'l pluja i galerna,
si seré com pelegrí
que no trobe cap
Més que hi ha? Que em puguem dir
.....

Si m'enlairo amunt d'un
per fruir la vida externa
mai no manca un ser mesquí
que em fa burla sempiterna
No en faig cas, si em poden dir
lluerna

Per xò faig el meu
i un deler sols me;
conservar aquest llumí
de la meua vida interna
pel qual tots me puguem dir
lluerna!

SEGA NOCTURNA

És la lluna tota plena
i els gripaus musiquejant.
Els segadors a la fresca
van segant.

És la lluna un fanaló
i els grills, músics de
Els no descansen,
van segant.

Dins la volta, les estrelles
els llumins han
Els segadors fan feina,
van

Quin joier haurà vingut
per endur-se els diamants?
Els segadors van fent
van segant.

Una esquella a la comella
i un que va guardant
Els segadors, a la sega,
van segant.

Les paraules que manquen són les següents:

governar, camí, garbes, estrella, jazz-band,
lluerna, segant, destí, pastor, segadors, bri,
bocí, apagat, taverna, llanterna.

b) Tria un dels poemes i prepara una recitació del poema en veu alta. Recita'l dins del teu grup, escolta les recitacions dels altres membres del grup, feu suggeriments de millora per a cada recitació. Per últim, trieu un dels membres perquè recite el seu poema davant la resta de la classe.

c) Els poemes que heu reconstruït parlen d'un ofici i d'un insecte. Penseu en els oficis i els animals que més us agraden o que coneixeu millor. Trieu-ne un, i prenent com a model les estrofes d'un dels poemes, escriviu una estrofa que parle de l'ofici o de l'animal triat. (L'estructura de l'estrofa haurà de constar de 3, 4 o 5 versos llargs, seguits d'un vers curt. Si decidiu de fer el poema de l'animal, podeu posar-vos en el seu lloc i redactar-lo en primera persona).

2.11. Llegiu atentament el següent poema i intenteu resoldre les qüestions que us plantegem:

EVASIÓ

Brollador de xerrameques
 agrors d'aire enarrit.
 A les negres finestres de les pissarres
 les fileres de nombres: 3, 5, 6, 8, ...
 Definicions abstruses
 als racons de les orelles;
 entre dents, paraules sàvies
 nèciament gramfòniques.
 Però als ulls, un llenç de blau;
 però al nas, brins de romer;
 però als dits, delerosos de dibuixos,
 les llances dels llapis vermells.

.....

El mestre rumia ¡¡coses!!
 —Si enderroquéssim l'escola...
 ¡quin bell centre d'interés!

a) Què es descriu al poema? Posa-li un títol nou. En grup, trieu-ne un o dos títols dels que heu pensat individualment. Per últim, tota la classe farà un llistat amb els títols triats per cada grup i decidirà quin agrada més.

b) Rellegiu els 8 primers versos del poema i feu un llistat amb totes les paraules que us semblen que tenen un sentit negatiu en alguna mesura. Per exemple: "agrors"... Rellegiu els versos 9, 10 i 11 i subratlleu aquells mots o expressions que fan referència a la vida, que tenen un sentit positiu. Per últim, decidiu si la visió que dona el poema de l'escola és positiva o negativa.

c) Parleu amb els vostres pares perquè us conten com era l'escola quan ells hi anaven. Feu un llistat amb les diferències que trobeu entre la seua escola i la vostra.

d) En grup, decidiu quines característiques de la vostra escola us agraden i quines coses caldria canviar. Poseu en comú les vostres conclusions amb tota la classe, arribeu a un acord sobre els aspectes que caldria mantenir i els aspectes que caldria modificar, i, per últim, redacteu un manifest on defenseu les característiques que hauria de tenir l'escola que voleu.

2.12. Llegeix el poema de Carles Salvador «Posta de sol».

POSTA DE SOL

El dia
 des de migdia
 es gira d'espatlles.
 Badalla
 en arc de dalla
 fregant la llum nacre.
 Recula i s'ajupeix
 sobre les potes del darrere
 i, aleshores, alça la cua
 en rúbrica rossa de núvoles
 i deixa caure
 dins la vidriola de l'horitzó
 la seua moneda d'or.
 S'hi fa una rialla
 de rajos de sol
 oberts en palmito.
 I el dia s'adorm
 voltat de cançons bancàries,
 oracions de Caixa d'Estalvi...
 3 %, 5 %, 100 %, 1000 per 1.
 El cel s'ompli de quinzetets de plata.

a) Subratlla les paraules que no entens. Entre tots els membres del teu grup, intenteu descobrir el significat dels mots que heu subratllat i construïu una definició o explicació del significat de cadascuna. Contrasteu les vostres definicions amb les construïdes pels altres grups.

b) En grup, penseu de què parla el poema. Us ajuda el títol a entendre'?

c) Feu un llistat amb aquelles accions que realitza "el dia" i que serien més pròpies d'un animal o d'una persona. Per exemple: "es gira d'espatlles". (Recordeu que aquest recurs s'anomena "personificació").

d) Al poema, sovint, els elements de la natura s'anomenen mitjançant el nom d'un altre objecte amb el qual manté alguna característica comuna. Per exemple, en compte de parlar de "la línia de l'horitzó", parla de "la vidriola de l'horitzó". Aquesta substitució s'anomena metàfora i consisteix en utilitzar un element figurat ("vidriola de l'horitzó") en compte de l'element real ("línia de l'horitzó") en base a una característica que comparteixen (obertura allargada per on s'amaguen coses: les monedes, el sol...). Completa la graella amb l'element real, l'element figurat i la característica comuna en cada cas:

ELEMENT REAL	ELEMENT FIGURAT	BASE (CARACTERÍSTICA COMUNA)
	moneda d'or	
	oberts en palmito	
	quinzetets de plata	

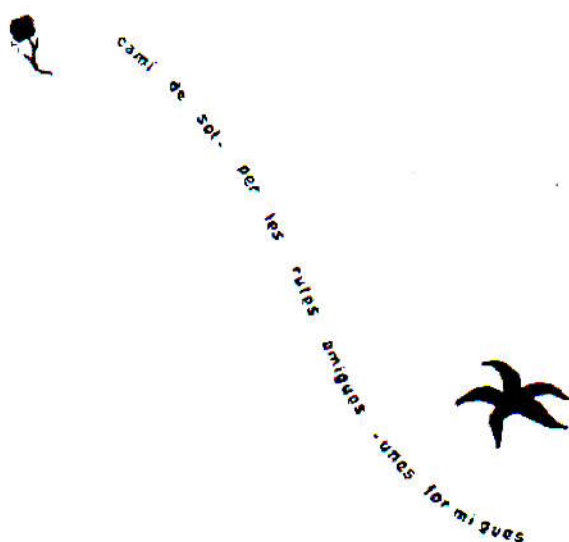
e) Ara, construïu les vostres pròpies metàfores. Trieu un objecte de la classe, enumereu els seus trets principals i elaboreu una comparació a partir de cadascun dels seus trets. Elimineu el nexa comparatiu i elaboreu metàfores. Per exemple:

RELOTGE:	És redó	com la lluna, el sol...
	Té agulles	com espases, punxes...
	Peguen voltes	com una sínia...

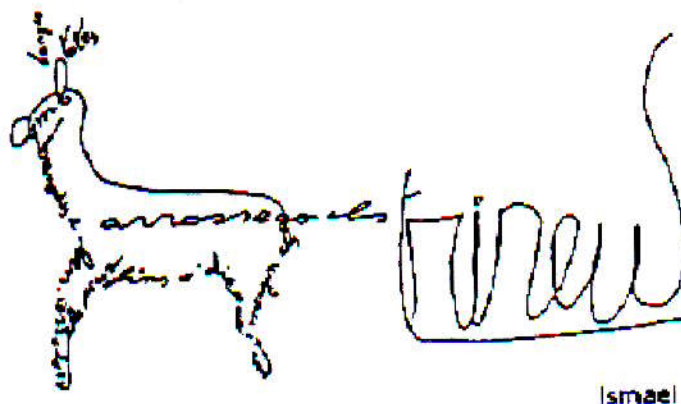
Metàfores possibles: Lluna. Sol. Sínia. Lluna d'espases. Sol amb punxes. Sínia d'agulles...

Intercanvieu les vostres metàfores amb els altres grups i intenteu endevinar de quin objecte es tracta, explicant les associacions que heu fet. Per últim, tota la classe discutirà i raonarà les diferents interpretacions.

2.13. A continuació teniu uns exemples de calligrames. Són poemes que visualment no presenten versos agrupats en estrofes, sinó que utilitzen els versos per realitzar dibuixos que guarden relació amb el contingut del poema.

Joan Salvat-Papasseit

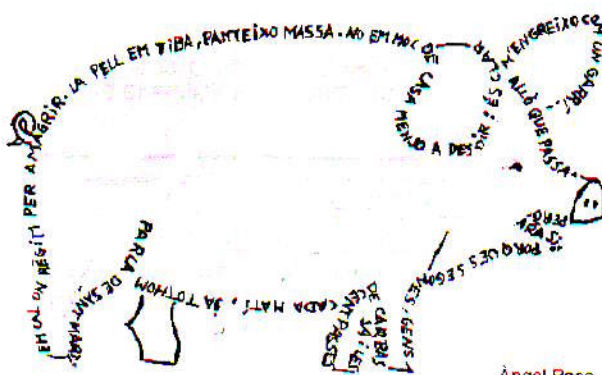

Ismael

EL REN

Amb banyes totes brancades
i ben corredors els peus,
fins el dia que se'm mengin
els arrossego els trineus.

JOSEP CARNER

Àngel Roca

PORC

Em cal un règim per amagrir.
 La pell em tiba, panteixo massa.
 No em moc de casa, menjo a desdir:
 és clar, m'engreixo com un garri.
 -allò que passa.

Però, ara sí:
 porques segones, gens de carbassa
 i les cent passes cada mati.

Ja tothom parla de Sant Martí.

PERE QUART: *Bestiari*

- Trieu alguna de les estrofes dels poemes que heu llegit i confeccioneu, individualment o en petit grup, un cal.ligrama.
- Amb tots els cal.ligrames de la classe podeu confeccionar un mural o un llibre. Haureu de decidir un criteri d'ordenació, com ara agrupar en el mateix apartat tots els cal.ligrames que fan referència al mateix poema.

3. OBRA DE CREACIÓ NO POÈTICA

3.1. L'obra narrativa: un conte.

Encara que Carles Salvador destaca sobretot com a poeta, també ens ha deixat nombroses narracions curtes.

A continuació teniu l'inici del conte "Barbaflorida, professor", publicat a València el 1930.

BARBAFLORIDA PROFESSOR

El Deixeble era un beneit que mai no regirava llibres per a trobar idees noves; si involuntàriament alguna idea es topava amb ell, tenia prou força de voluntat per a deixar-la de flanc i no fer-ne cas. Però tenia el gust de quedar bé amb les persones de consideració social i, sobretot, amb els intel·lectuals i, d'una especial manera, amb els seus antics professors d'Universitat.

Quan el Deixeble anà a parar a la més provinciana capital del seu país pensà que allí s'havia retirat el seu venerable Professor d'Història. I decidí anar a veure'l per a saludar-lo i, si se terciava, per a conversar de temes elevats -filosofia, dret, religió, art- encara que com en cos i ànima es dedicava a l'admirable carrera de rendista no entenguera gota d'aquelles qüestions bàsiques.

No li fou difícil assaltar la casa del Professor. Anà a ella una mica emocionat per si "aquell home vell" el recordava amb les alades paraules de "vós éreu el més estimat alumne del curs".

El va rebre una serventa envellida. Damunt d'un sofà del passadís, un gat enroscat i dormit passava el seu rosari de rogalls.

Moments després entrava en una cambra, petita com una capsa de panses, plena de llibres. Des d'un cadió de pell el Sr. Professor li allargava la mà dient-li:

- Ni pel nom ni per les traces vos recorde; però seieu-vos.

I el visitant, en disculpa del Professor, exclamava baixet:

-Li perdone. L'ancianitat me l'ha deixat amnèsic.

EL PROFESSOR D'HISTÒRIA ...

... era un home com Lluï, barbaflorida. Explicava Història, anys ha, en una Universitat carregada de cases d'hortes i quan passejava els carrers, solia recitar fragments monogràfics perquè sovint li fallava la memòria. I com que cada dia més li mancava la seua més llúida facultat arribà a ser la burla dels alumnes que concorrien a classe.

Quan feia explicacions quedava, de vegades, repentinament parat el seu discurs mental sense poder recordar la data de la invenció de la impremta, o el nom del savi ordenador d'una teoria sobre el sistema planetari, o el del rei que governava Espanya en 1658, per exemple.

Aquesta insuficient memòria era causa de disgustos continuats. Començar a parlar de Cristòfol Colom i acabar atribuint-li la descoberta de les Amèriques, de la llibertat individual, col·laborador de l'obra filosòfica dels enciclopedistes, no era gens difícil en aquest Professor barballarg, barbablanc, barbaflorida.

3.2. Llegeix el conte i respon:

- a) Quins personatges hi apareixen?
b) Quin personatge serà el protagonista de la història? Per què ho creus així?

3.3. Identifica els fragments on es descriu cada personatge.

- a) A partir de la descripció del Professor fes un llistat amb les seues característiques i ompli la graella:

COM ERA		QUÈ FEIA
Físicament	Psicològicament	

- b) Fes una relació de les característiques que tu atribuïries al Deixeble (no han d'entrar en contradicció amb la descripció feta al primer paràgraf) i completa la graella:

COM ERA		QUÈ FEIA
Físicament	Psicològicament	

- c) Contrasta la teua visió del personatge amb les dels teus companys. Feu un recull el més extens possible dels adjectius que heu emprat.
d) Ara torna a escriure el paràgraf inicial amb una nova descripció del personatge segons tu te l'has imaginat.

3.4. En un conte o en una novel·la és especialment important l'ús dels verbs.

- a) Subratlla tots els verbs emprats al primer paràgraf, on es descriu el Deixeble. Quin temps verbal s'ha emprat?
b) Subratlla els verbs emprats als tres paràgrafs que descriuen el Professor i les seues circumstàncies. Quin temps verbal hi predomina?

c) Escriu l'infinitiu de cada verb subratllat i classifica'ls segons conjugacions.

- Quina és la terminació dels imperfets de la 1a. conjugació? Quina diferència trobes respecte del castellà?

- Quina és la terminació dels imperfets de la 2a. conjugació?
Quina diferència trobes respecte del castellà?

- Quina diferència d'accentuació hi ha entre "solia" i "feia"?
Subratlla en cada cas la vocal tònica.

- Completa les graelles següents:

soler	
	tenia
córrer	
	premia
perdre	
	temia

	feia
dir	
	duia
seure	
	queia
riure	

cantava				
	recordaves			
		deixava		
cantàvem				
			pensàvem	
				passàvem

Per què porta accent gràfic la segona persona del plural de la primera conjugació.

d) Després de la descripció inicial del personatge l'obra comença quan el Deixeble es trasllada a una ciutat on vivia el seu antic Professor d'Història i decideix anar a veure'l: "Quan el Deixeble anà a parar a la més provinciana capital del seu país pensà que allí s'havia retirat el seu venerable Professor d'Història. I decidí anar a veure'l per a saludar-lo..."

- En quin temps verbal apareixen els verbs subratllats?
- Has trobat tants perfets als fragments descriptius analitzats prèviament?
- Canvia els perfets simples per perifràstics i viceversa als paràgrafs segon, tercer i quart.

RECORDA.- En un relat utilitzarem imperfets als fragments descriptius, per presentar les característiques d'un personatge o d'un lloc. Però, utilitzarem perfets (simple o perifràstic) per expressar les accions que fan avançar la història.

3.5. Del conte sols coneixem l'inici. Haureu d'escriure la continuació del relat tal com us la imagineu. Haureu de decidir sobre diverses qüestions, com ara: què va passar a casa del professor?, de què parlaren?, aparegué algun altre personatge?, es va trobar el deixeble amb algun fet novedós, estrany, sorprenent?, com acaba la història?... Per construir el vostre relat haureu de seguir el procediment següent:

- Cada alumne farà un llistat amb els fets de la història que ha imaginat.
- Es compararan les històries dins de cada grup.
- Cada grup decidirà quina història agrada més o, millor encara, reconstruirà una història nova a partir de les idees aportades per cadascun.
- Cada grup llegirà la seua història a la resta de la classe. Es discutirà quina història sembla més interessant.

3.6. Producció i correcció del conte:

- a) Cada alumne escriurà un conte breu a partir de la història triada per la classe.
- b) S'agafarà una de les produccions i se'n farà una correcció col·lectiva, analitzant i fent propostes de millora sobre:
- . el contingut de la història
 - . l'organització en paràgrafs
 - . l'ús dels signes de puntuació per introduir els diàlegs
 - . la coherència i correcció en la utilització dels verbs
 - . barbarismes i faltes d'ortografia...

3.7. A continuació us presentem dos gloses que publicà Carles Salvador al *Diario de la mañana* el 1922 i el 1929, un article d'opinió de Ramon Solsona publicat recentment al diari *Avui* i una carta al Director, publicada també pel diari *Avui*. Les notes de Carles Salvador es publicaren abans de la signatura de les Normes de Castelló i, per tant, contenen algunes incorreccions ortogràfiques. Detecteu-les i corregiu-les. Després, llegiu amb atenció els quatre textos i completeu la següent fitxa d'anàlisi:

ASPECTES	TEXT 1	TEXT 2	TEXT 2	TEXT 3
Tema				
Tesi (opinió defensada)				
Arguments	1. 2. 3.			
To o actitud de l'autor				
Emissor				
Marques lingüístiques de l'emissor				
Receptor				
Marques lingüístiques del receptor				

TEXT 1: PLANY

Se planyen ara els agricultors valencians perquè ni la garròfa, ni l'arretlla, ni el vi se valen còsa.

I el plany se fa major perquè els jornals s'han de pagar molt alts gravant-se, naturalment, la producció.

Tenen raó els agricultors valencians però han de pensar que es extrany tot quant passa: car éssent València riquíssima en Agricultura, els seus agricultors són pobres o empentats a la pobresa cada volta que, com ara, s'accentua la baixa dels productes.

En parlar de riquesa no podem sustraure-nos a recordar que Plató el Magne en punt de morir dia als seus deixebles que en els bons mestres i en els bons llibres està tancat tot el tresor i riquesa i noblesa d'aqueste món.

Preguntem: ¿si que tenim, agricultors, el bon mestre i el bon llibre? Perquè si no posseïu i feu posseir l'amor als llibres no vindrà riquesa.

ISOPL'EBRÓN

(C. SALVADOR: *Diario de la Mañana*, 26-11-1922)

TEXT 2: SATISFACCIÓ

Podem vore quines preocupacions hi ha ara al món, i amb quin grau, només asomant-nos a les pàgines d'un gran diari -dinestres cada dia obertes de nou-. Si en terminar la lectura diària comparem els afanyes de mil pobles amb la calma que tenen algunes viletes de muntanya trobarem que aquestes viuen en un somni de mort.

Jo no sé si els diaris produeixen il·lusions òptiques. Però sí que sé que hi ha poble que té problemes per resoldre i, no obstant, viu dins d'una calma absoluta. Algú, de tant en tant, podrà manifestar la seua delicada sensibilitat, que, desgraciadament, cau en el buid, o, el que és pitjor, tropesa i rebota contra una costra dura.

Hi ha poblets, però, que els ciutadans tenen la sort de deixar-se conduir per ànimes insatisfetes i els projectes que laboren queden prontament realitzats. Així s'explica que se construeixen nous grups escolars, canalitzacions d'aigües, reformes urbanes, sanejament de subsols, llavadors, etcètera.

Tots els pobles deurien reformar, sentir la febra de l'època. Qualsevol dia s'inauguraran les Exposicions de Barcelona i Sevilla i per tot arreu aniran turistes. Els pobles que han viscut satisfets els pillarán en la cara bruta.

(C. SALVADOR: *Diario de la Mañana*, 27-4-1929)

TEXT 3: PER LLOGAR-HI CADIRES

Les ordenances municipals de l'Ajuntament de Torrevella fan furor. S'ha de deixar pas al bestiar, no es pot aparcar a les vies del tramvia i no es poden treure cadires a la vorera per prendre la fresca. La decisió del consistori és sorprenent si es té en compte que no se sap a quin bestiar es refereix, que mal no hi ha hagut tramvies a Torrevella i que el costum de treure la cadira al vespre és a l'estiu tan arrelat com necessari. La resposta del poble ha estat a l'altura de l'alcaldata: ara tothom pren la fresca amb una unanimitat de Fuenteovejuna, a veure qui té nassos per posar la multa de 5.000 pessetes. Com diu un avi per la televisió, "ni l'alcalde ni Jesús" l'arrenquen de la cadira.

La nostra obligació, però, és buscar les motivacions del poder, que, per axioma, te raó sempre. Si rumiem fredament, sense ofuscar-nos, ens adonarem que, efectivament, hi ha prou base jurídica per vetar els entra-i-surts del cadiram.

Fonament jurídic A: *Les voreres són per als bars*. Si no ho recull cap precepte legal, ja és hora que s'estableixi jurisprudència. El bar és el principal nucli vertebrador de la societat i és un deure de les autoritats vetllar perquè no quedi cap pam de país sense aquest benefici.

Fonament jurídic B: *Les voreres són per als cotxes i les motos*. Raó de pes, incontestable. Ara que fa tanta calor, si una persona té necessitat d'abeurar-se amb cervesa, no se li pot negar la vorera perquè hi deixi el cotxe. Ignorar aquest dret, obstruir l'aparcament amb una cadira de boga és d'una insolidaritat salvatge. (Com es pot veure, la tesi A i la tesi B són complementàries i és probable que el legislador de Torrevella s'hagi inspirat en totes dues.)

Fonament jurídic C: *Les cadires domèstiques esdevenen mobiliari urbà quan surten al carrer*. Recordem que el mobiliari urbà ha de ser modern, uniforme i de disseny. Cal esperar, doncs, que l'Ajuntament determini un model oficial de cadira i que limiti les sancions a les no normalitzades.

Fonament jurídic D: *El Tractat de la Unió Europea*. Ara que els estrangers volten per tot arreu, hom sent vergonya del porró, de les seques amb botifarra i de sortir amb samarreta a prendre la fresca. Els veïns arreglerats a l'hora foscant són una penosa exhibició antropològica que cal eliminar d'una vegada. És simptomàtic que la Comunitat Europea no hagi emès cap directriu qüestió.

Fonament jurídic E: *Casa tancada fa veïnat bo*. Amb la cadira ve la conversa; amb la conversa, la temptació. Si s'evita la promiscuitat, s'eviten els disgustos, els divorcis i les malalties venèries.

Fonament jurídic F: *Els governants s'han d'anticipar al futur*. Si el poble s'acostuma a no aparcar a 1a via abans que hi hagi cap via, això facilita l'arribada dels tramvies a Torrevella. De manera anàloga, l'alcalde no vol que la gent s'escarxofi a per no augmentar la taxa de mortalitat cada vegada que el tramvia descarrili.

TEXT 4: ELS SERVEIS DE LA RENFE

Com a usuari diari de Renfe que he estat fins aquest any, he acabat ben tip dels seus serveis, per moltes raons. És per això, que m'he decidit per l'ús del vehicle particular. Des de llavors, la meua qualitat de vida ha millorat (no més esperes innecessàries, he deixat d'arribar tard a la feina amb aquella cara de prunes agres amb què solia acudir-hi...).

Aquest any, però, em veig obligat a agafar el tren un cop o dos per setmana per nassos i no pas per pròpia voluntat, i observo com tota la propaganda que s'ha fet respecte a la millora en el servei ferroviari és només això, propaganda i paper mullat: els trens continuen arribant amb retard; l'ampliació en el nombre de trens està molt bé, però no ha arribat pas en un horari punta (en concret entre 8.00 i 9.00 hores del matí entre les estacions de l'Hospitalet i Sant Joan Despí); el tractament vexatiu que vam rebre els usuaris un dia a l'estació de l'Hospitalet, fent-nos canviar de tren fins a tres vegades després d'anar amb un retard considerable...

Tot això són mostres del que patim uns usuaris que ens volem desenganxar d'una forta però costosa Renfe-addicció. Aquesta comença per agafar un cop a la setmana el cotxe i així gradualment fins que l'abandones del tot. **Josep Ferreres i Cortacero i 10 signatures més.** *L'Hospitalet de Llobregat (Barcelonès).*

Avui, 2 de desembre de 1993

3.8. Els articles d'opinió solen presentar una estructura típica de l'argumentació, caracteritzada per tres parts: introducció, desenvolupament i conclusió. El desenvolupament és el nucli central dels textos argumentatius i consta normalment d'una introducció que fa la funció de marc, d'una sèrie d'arguments principals i secundaris que donen suport a l'opinió de l'autor i d'una conclusió. Sobre aquest esquema bàsic, podeu redactar, en petit grup, un article d'opinió sobre qualsevol tema d'actualitat (la droga, els estudis, la contaminació, la guerra, els problemes que planteja la convivència amb animals a les ciutats, el temps lliure ...) o una carta al director d'un diari per expressar-li alguna queixa. Penseu de primer quina és la vostra opinió, els arguments que utilitzareu per defensar-la i el to més adient. Després, ordeneu les idees, doneu-los forma i prepareu la redacció definitiva. Després de llegir tots els textos als vostres companys de classe, seleccioneu el que més us haja agradat, refeu-lo i podeu enviar-lo per publicar a la revista del centre o a qualsevol diari o revista.

4. EL COMPROMÍS CÍVIC

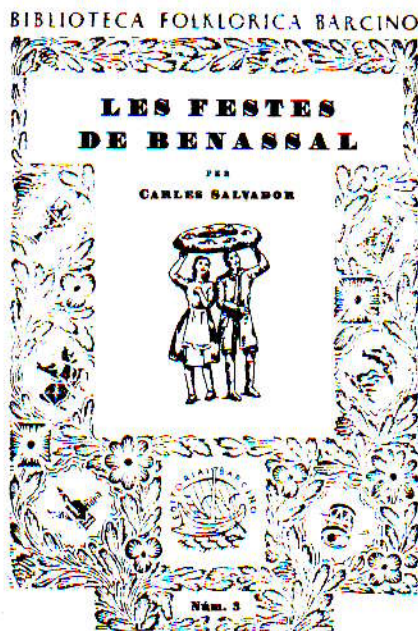
4.1. A continuació teniu un conjunt de fragments de textos de Carles Salvador. Llegiu-los individualment i completeu la fitxa d'anàlisi que trobareu davall.

- "És el professor qui ha d'anar entorn del deixeble, no al contrari. És el professor qui ha d'obeir. Tot açò implica una llibertat escolar i una autoritat infantil. Els termes ja són invertits, -invertits segons la Pedagogia envellida-, i ara l'escola és acció, moviment. El silenci improductiu -hi ha un silenci escolar productiu intensament- és fet soroll, treball. No és la veu del professor que pregunta "Què és la gramàtica?". És la veu de l'alumne que diu "Per què plou?". El deixeble, autoritat, demana la resposta" (Glossa «Resposta», publicada a *Llibertat*, el 3-XII-1921)
- "I nosaltres, mestres valencians, veiem precisa, necessària, la ensenyança del valencià a les escoles" (article publicat al setmanari *El Poble Valencià*, 21-4-1917)
"El mig únic d'equanimitat és el de donar tota la llabor en valencià, fent estudiar en els últims anys una assignatura més: llengua castellana, amb exercicis de lectura i escriptura de gramàtica" (*L'idioma valencià a les escoles*, València, 1919)
- "Però confiem en el pervindre, el sentim arreladament nostre, perquè tenim fe en els soldats i fe en la cultura. No és prou parlar, no és prou dir-ho i estar-se quiet. Es precis també moure's. Com? Defensant nosaltres, nacionalitats ibèriques, amb la ploma i la paraula, el dret inqüestionable que tenim al reconeixement de les nostres personalitats fonament de la nostra cultura; defensant nosaltres, nacionalistes internacionals, els nostres interessos generals, perquè defensant la cultura particular, peculiar de cada poble -i encara més, de les petites nacionalitats oprimides-, és com es pot arribar a defensar la cultura general, universal" (Fragment del document que llegí la delegació valenciana el 10 de juliol del 1937 en el marc del II Congrés Internacional d'Escriptors Antifeixistes, celebrat a València)
- "Així, doncs, -diu- a un poble fort culturalment correspon una llengua forta en el sentit d'incorruptibilitat, i, pel contrari, a un poble feble li correspon una llengua influenciable i influenciada. Un dels fonaments bàsics de tota societat humana, però, és la cultura. I com que no hi ha cultura si no hi ha llenguatge, en qualsevol ordre d'expressió, i com que els pobles es diferencien segons les respectives cultures, bé pot dir-se que la llengua, l'idioma, és la mateixa nacionalitat" (*Qüestions de llenguatge*, València, 1936)

TEXT	TEMA	IDEA CENTRAL
1		
2		
3		
4		

4.2. Ara, cada grup n'ha de triar un, el que us sembla més interessant. Penseu, entre tots els membres del grup, quines són les idees essencials del text que heu seleccionat i intenteu expressar clarament els motius per què l'heu triat. Després, féu una posada en comú amb la resta de la classe per tal d'intercanviar les idees dels diferents grups.

4.3. Llegiu el següent fragment de *Les festes de Benassal* sobre Carnestoltes. Compareu la descripció que en fa Carles Salvador amb la forma actual de celebrar aquesta festa i elaboreu en petit grup un document amb les semblances i les diferències entre les carnestoltes que descriu al llibre C. Salvador i les que ara coneixem.

ELS DISFRESSATS. Fins a mitja tarde el poble sembla descansar. Va poca gent pel carrer. La majoria es menja ara el dinar. Alguns dormen. Alguna ronda segueix cantant i voltant el poble. Són els de sempre: els borratxets, els que no van a casa a menjar ni a dormir, els que s'alimenten de pastissos i d'alcohol. Tenen la veu rogallosa, acatarrada. Són els que desapareixen de la gent no se sap quan, els que es giten en qualsevol lloc, sobre llit, o palla, o manta, o sarió i allí passen hores i més hores dormint la mona. Quan es desperten, han passat ja les Carnestoltes i es troben dins la quaresma.

Aquell descans d'un parell d'hores es trenca. Ixen al carrer els primers disfressats. Uns porten la cara tapada, amb caretes de cartó els menys, i amb teles clares els més. Altres la porten mascarada d'estalzi. Les mans, enguantades amb trossos de calcetins, o ennegrides també. Altres van vestits amb robes femenines, amb un farcellet a l'esquena per tal d'aparèixer malforjats, geperuts, d'impossible identificació; unes faldetes, uns

vions, una camisa de dona, llarga i ampla, de llenç cru, una xambra despitalada.. Hi ha qui s'embolica amb un llençol o una cortina... Tots, però, porten bastó, canya o una buscalla o un garranxo a les mans.

Els emmascarats són els herois de la festa. L'home –i de vegades la dona– emmascarat es creu amb l'obligació de fer més el poca-solta. El mate més gros, les corregudes més violentes, els crits més aguts, les espentes més fortes, els acudits més grollers, les paraules més cíniques, ho haurà de fer i de dir, naturalment, l'emmascarat. L'emmascarat haurà de mascarar la cara de la fadrina més bonica de la vila; haurà de pujar d'un brinc als balcons com un simi enfollit per esglaiar les dones que miren com passa la mascarada pel carrer.

I és que de màixqueres en aquestes hores ja n'hi ha a centenars. S'han disfressat homes i dones, fadrins i fadrines. És tot un poble que es llança al carrer amb vestits estafolaris... Qui coneixerà a qui? Volten carrers amunt i avall, a grups, a camarades; s'ajunten per no 'sabem quines afinitats estranyes, desconegudes per a l'observador.

Aquest corrent, aquest frenesí calia dirigir-lo i frenar-lo. I què us diré? La música i la dansa fan el miracle.

Apareixen la gaita i el tambor. I els disfressats van a l'entorn del dolçainer, aquest comença el cercavila, i aquells, cantant, cridant, saltant, el segueixen, manejant pals i graneres, bastons i buscalles fins que arriben al Pati d'En Palanques.

En ser a la plaça, la dolçaina comença els compassos del ball pla, i la gentada inicia l'antiga dansa i esbrava en les passadetes del ritme les forces que li queden, fins que, en fer-se fosc, es retiren a casa o a la taverna a beure i a comentar. I el que s'haguera pogut acabar en grollera festassa de la pagania, s'acaba, per causa de la música, en una vulgar dansada, no tan seriosa

com ho és en altres festes, però tampoc tan barroera i denigrant com haguera estat en vore el tarannà d'uns centenars de disfressats fent salts i brincs propis de la follia.

I així transcorren els tres dies del Carnaval, la festa més festa de les festes d'aquesta vila muntanyenca.

CARLES SALVADOR: *Les festes de Benassal*, Castelló, Diputació Provincial, ps. 44-46

4.4. Carles Salvador s'interessà durant tota la seua vida pel recull de les tradicions populars. Moltes d'aquestes tradicions i moltes paraules s'hagueren perdut per sempre si persones com ell no hagueren treballat de valent per salvar-les per a nosaltres. Ara us proposem de fer vosaltres també d'investigadors de la cultura popular. Trieu, en petit grup, el tema que més us interessa treballar (toponímia, refranys, endevinalles, acudits, festes, jocs populars, ...) i constituïu-vos en equip d'investigació. Durant la fase d'investigació haureu de seleccionar els vostres informadors (persones majors i coneixedores del tema que treballeu) i entrevistar-les. Després prepareu el treball i exposeu-lo a la resta de la classe. Amb els treballs fets per tota la classe podeu preparar una exposició sobre cultura popular tradicional.

4.5. Per acabar, us proposem de fer un debat al voltant de qualsevol dels temes que plantegen les citacions anteriors. No oblideu que per tal de treure el màxim rendiment al debat, cal preparar-lo prèviament. Haureu de decidir qui farà de moderador i de secretari, quin tema heu de debatre i quins punts de vista defensarà cada grup, quins arguments utilitzareu per defensar la vostra postura i quines proves o fets de la realitat podeu presentar per recolzar el vostre punt de vista. També haureu de delimitar prèviament les qüestions que voleu debatre i distribuir el temps. I segurament, també caldrà elaborar unes mínimes normes per tal d'aconseguir que les actituds, el comportament i les intervencions de tota la classe siguen cooperatius.

4.6. Com a conclusió, i com a complement del debat, podeu triar qualsevol de les dues alternatives següents:

a) Féu, en petit grup, un mural sobre la vida i l'obra de Carles Salvador, a partir del material presentat i de fotografies o dibuixos que pugueu aconseguir pel vostre compte.

b) Redacteu, també en petit grup, un text breu, de 15 o 20 línies, en defensa de l'escola en valencià, un text reivindicatiu de la figura i l'obra de Carles Salvador o un manifest de cinc punts amb les propostes que vosaltres considereu imprescindibles per a aconseguir actualment la plena normalització de la nostra llengua

5. PLANIFICACIÓ I REALITZACIÓ DE LA TASCA FINAL: DISSENY I REALITZACIÓ D'UN LLIBRE SOBRE CARLES SALVADOR

Amb tota la informació que ara teniu sobre Carles Salvador i amb tots els textos que heu llegit i escrit (textos escrits per Carles Salvador o textos escrits per vosaltres) heu de confeccionar un llibre sobre Carles Salvador i la seua obra. És important que feu un bon llibre perquè quedarà en la biblioteca del centre per ser llegit per altres alumnes i per ser utilitzat el curs vinent en l'estudi de Carles Salvador. Si conseguïu un bon resultat podeu valorar la conveniència de fer-li'l arribar a la seua filla, Sofia Salvador.

1. CONTINGUT DEL LLIBRE.

Us proposem els apartats següents:

* Apartat informatiu sobre la vida i l'obra de Carles Salvador (pot anar acompanyat de fragments il·lustratius de la seua obra).

* Annex de producció pròpia del grup. Hi podeu incloure una selecció dels textos informatius o de creació que heu elaborat al llarg de les diverses activitats (poemes paral·lels, fragments de relat...)

* Jocs al voltant de la vida i l'obra de Carles Salvador: encreuats, sopes de lletres, jeroglífics, enigmes...

2. PROCEDIMENT DE TREBALL.

a) Planificació en grup de la tasca. Els membres de cada grup haureu de decidir els apartats de què constarà el vostre llibre i com us distribuïreu el treball (per recollir més informació sobre cada apartat, redactar-lo, etc...). El llibre haurà de recollir els diferents aspectes de la vida i obra de Carles Salvador que heu treballat.

b) Disseny del llibre. Haureu de decidir les característiques de:

- . títol i autors
- . disseny de la portada
- . contingut de la contraportada
- . dedicatòria possible: als companys, als lectors en general, a Sofia Salvador...
- . índex
- . pròleg
- . bibliografia
- . notes a peu de pàgina
- . il·lustracions possibles...

c) Quan tingueu el llibre enllestit, haureu de fer una presentació davant la resta de la classe, com si es tractés de la presentació d'una novetat editorial. Els altres grups podran fer-vos preguntes o crítiques, com si foren representants d'editorials rivals.

d) Us intercanviareu els llibres entre els grups i cada grup farà una valoració del llibre que li pertoque a partir d'una fitxa. Escriureu un comentari crític on ressaltareu els aspectes que més us hagen agradat del llibre i fareu propostes de millora.

A continuació us presentem un model de fitxa de revisió de textos per reflexionar sobre els diferents aspectes que cal tenir en compte en l'elaboració d'un escrit. Abans d'utilitzar-la, amb l'ajuda del vostre professor o professora haureu de comprovar que enteneu la informació que conté; també proposareu modificacions a la fitxa perquè us resulte més clara i útil.

σ Planificació pragmàtica del text:

- * es respeten les característiques pròpies del suport textual demanat: llibre
- * s'adopta un to impersonal propi dels textos informatius; ocultació de l'enunciador
- * s'adopta un to més personal, però adequat, en funció del receptor a qui s'adrecen

σ Planificació semàntica:

- * organització de la informació; inclusió de tots els apartats propis d'un llibre: índex, pròleg, bibliografia, etc.
- * ús d'índexs numèrics o romanitzats, tipus de lletres, subratllats, etc. que faciliten el reconeixement de l'estructura de la informació, així com la identificació dels diferents temes i subtemes;
- * ús de dibuixos, esquemes, gràfics, fitxes, etc. que ajuden a comprendre millor la informació;

σ Textualització:

- * ús reeixit de recursos d'impersonalització: "se" impersonal, plural sociatiu, present, modalització epistèmica, etc.
- * ús reeixit dels signes de puntuació, i de la distribució en paràgrafs com a procediment cohesionador del text
- * ús de procediments per aclarir o ampliar la informació: reformulacions parafràsiques, aposicions, oracions de relatiu explicatives, notes a peu de pàgina...
- * ús de procediments per condensar la informació: nominalitzacions, pressuposicions lingüístiques...
- * ús de connectors lògics, d'ordenació o temporals per lligar les diferents parts del text
- * procediments per mantenir la referència: pronominalització, ús d'hipònims i hiperònims, sinonímia textual, etc
- * alternança de temps verbals com a procediment de cohesió: temps de l'eix de present (propi dels textos expositius) o de l'eix de passat (en cas de textos informatius amb estructura narrativa, com ara les biografies)
- * correcció en l'ús de la morfologia verbal i nominal
- * correcció ortogràfica

Clau de les activitats 0.1 i 2.10

ACTIVITAT 0.1 (ps 2-3)
01-3, 02-2, 03-1, 04-2, 05-4, 06-3, 07-1, 08-4, 09-2,
10-2
ACTIVITAT 2.10 (p 13)
* «Cançó de la llumera» - bocí, estrella, llanterna,
destí, taverna, llumera, brí, caní, governa
* «Sega nocturna» - jazz-band, segadors, apagat,
segant, pastors

GENERALITAT VALENCIANA
CONSELLERIA D'EDUCACIÓ I CIÈNCIA
DIRECCIÓ GENERAL D'ORDENACIÓ I INNOVACIÓ EDUCATIVA
SERVEI D'ENSENYAMENTS EN VALENCIA

DIPUTACIÓ
D E
CASTELLÓ

UNIVERSITAT
JAUME I

Ajuntament d'Albocàsser

Ajuntament de Benassal